

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อหาแนวทางการพัฒนากลไก ขับเคลื่อนการบริหารจัดการน้ำคลองหลา เพื่อแก้ไขปัญหาน้ำแล้ง ตำบลคลองหลา อำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนที่ตำบลคลองหลา และแผนที่สายคลองหลาสารสนเทศ (GIS) แสดงพิกัดที่เป็นปัญหาตามสายคลองหลาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน สัมภาษณ์รายบุคคล จัดสนทนากลุ่ม และเดินสำรวจ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการจัดเวทีประชาคม

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาน้ำแล้งของคลองหลา พบสภาพน้ำแล้งตั้งแต่ช่วงระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงช่วงเดือนพฤษภาคม โดยแบ่งออกเป็น 3 พื้นที่ คือ พื้นที่ตอนบนอ่างเก็บน้ำคลองหลา พื้นที่ในอ่างเก็บน้ำคลองหลา และพื้นที่ตอนล่างอ่างเก็บน้ำคลองหลา โดยมีสาเหตุดังนี้

1) การเปลี่ยนแปลงสภาพจากพื้นที่ป่าเป็นสวนยางเชิงเดี่ยว

2) การบุกรุกพื้นที่ป่าริมคลองทำให้เกิดการกักเซาะริมตลิ่ง ส่งผลให้ลำคลองมีความตื้นเขินไปตลอดถึงอ่างเก็บน้ำคลองหลา

3) การบริหารจัดการของหน่วยงานที่ขาดการมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานและชุมชน เช่น กรณีการเปิด-ปิดประตูน้ำของอ่างเก็บน้ำคลองหลาที่ไหลลงสู่ลำคลองธรรมชาติ การบริหารจัดการการจัดสรรน้ำให้กับผู้ใช้น้ำในตำบลคลองหลา และขาดการบริหารจัดการภายในของกลุ่มผู้ใช้น้ำ

4) การขาดชุดของฝายกักเก็บน้ำจนไม่สามารถกักเก็บน้ำไว้ใช้ประโยชน์เมื่อถึงฤดูแล้ง

แนวทางการพัฒนากลไกขับเคลื่อนการบริหารจัดการน้ำคลองหลา เพื่อแก้ไขปัญหาน้ำแล้ง ตำบลคลองหลา อำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา คือ

1. การค้นหากลุ่มที่ใช้ประโยชน์จากน้ำในพื้นที่ทั้งอดีตและปัจจุบัน เพื่อร่วมกันบริหารจัดการน้ำเพื่อใช้ประโยชน์ของแต่ละกลุ่ม

2. ร่วมกันวิเคราะห์สถานการณ์และปัญหาการใช้้ำของแต่ละกลุ่ม รวมถึงสาเหตุปัญหาน้ำแล้งในพื้นที่และผลกระทบจากนโยบาย เพื่อสร้างการเรียนรู้และสร้างความตระหนักให้กับกลุ่มผู้ใช้น้ำต่อสถานการณ์ปัญหาภัยแล้งที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและอนาคต

3. สร้างยุทธศาสตร์การบริหารจัดการน้ำร่วมกัน

4. จัดทำแผนบริหารจัดการน้ำแล้งระดับตำบลคลองหลา

5. ร่วมเรียนรู้ ปรับเปลี่ยนแนวคิด และรูปแบบการทำงาน ที่เน้นการมีส่วนร่วมและการใช้องค์ความรู้นำทางการแก้ไขปัญหา และเรียนรู้วิถีชีวิตการณในสังคมโลกด้านความมั่นคงด้านอาหาร